

Katolikus vagy protestáns – Melyik egyháznak/felekezetnek van igaza?

Gondolatok Scott és Kimberly Hahn katolizáló protestánsok

„Minden érv Rómába vezet” c. könyve kapcsán (Szent István Társulat, 2009)

Tartalom

I. Végső tekintély, hagyomány, döntések, fogamzástátlás, szex, utódlás, apokrifok	1
II. Üdvösség: hit, tettek, engedelmesség, szövetség, tisztítófűz	3
III. Mária és a szentek, búcsúk, szentségek, mise stb.....	3
IV. Pozitívabb záró megjegyzések	6

Roppant érdekesítő olvasmányomnak találtam a Hahn házaspár könyvét, mert rámutatott, hogy a jelek szerint a katolikusok között is lehetnek nemcsak ószintén hívő, hanem hitüket a Bibliára alapozni próbáló és a Szentírást igen alaposan ismerő (protestáns gondolkodású, sőt háttérű) keresztények – Scott ráadásul egyetemen tanít teológiát. Különösen a közös hitükért és az egységükért hosszú éveken át folytatott küzdelmükkel tudtam könnyen azonosulni. Könyvük sok gondolatot vetett föl bennem, melyek egy része az alábbiakban olvasható. Kedves katolikus és protestáns testvéreimtől kérem, hogy bocsássák meg, ha jelenlegi látásom alapján sarkosan fogalmazok – nem bántani akarom őket, hanem az igazságot hangsúlyozni, természetesen annak tudatában, hogy tévedhetek. Amennyiben az olvasó nem ért egyet a gondolataimmal, akkor is érdemes lehet átgondolnia őket és keresnie bennük az „igazságmorzsákat”. Röviden összefoglalva, szerény véleményem szerint sem a katolikusoknak, sem a protestánsoknak nincs igazuk teljesen – másfelől mindkét oldalon igaza van bizonyos szempontból. Ez az írás leginkább a katolikus tanokra és gyakorlatra van „kihegyezve”, de röviden jelzem benne a másutt bővebben tárgyalt protestáns problémákat is. A keresztény jellem nem mindig függ össze szorosan az egyéni teológiai nézetekkel; egyesek sok téves meggyőződéssel is lehetnek jó keresztények (és némelyek messze jobbnak is tűnnek, mint a náluk sokkal jobb teológiát valló bizonyos keresztények), ám ez elég nehéz, és semmiképp sem menti a rossz teológiát. A katolikusok általában konzervatívabbak, jobban őrzik a hagyományos keresztény értékeket, mint protestáns (különösen liberális) testvéreik. Magam a katolikus egyház kebelén nőttem fel, és sokat köszönhetek neki (pl. Kállay Emil néhány hittanóráján ismerkedtem a Korinthusi levelekkel, Jelenits Istvánéin az erkölcstannal, Lukács László és Perendy László voltak az angoltanárait); s továbbra is jó néhány katolikus ismerek, akiket különösen tisztelek és szeretek (miközben minden katolikus, protestáns, ateistát stb. különbnek tartok magamnál). Általánosságban kiváltképpen becsülöm a katolikus egyházban a szerzetesrendeket és a hagyományos értékek védelmét. Alábbi nézeteim a saját tapasztalataimra épülnek, és természetesen személyes elfogultságot is tükrözhetnek – különösen mivel ez az írás életemnek egy rendkívül nehéz időszakában született. Ma már nem látom ilyen sötétnek a helyzetet, és jobban megértem a katolikus egyház múltját és jelenét, ami jelentős részben David Bosch *Paradigmaváltások a misszió teológiájában* c. könyvének (és alighanem a helyzetem javulásának :) köszönhető.

I. Végső tekintély, hagyomány, döntések, fogamzástátlás, szex, utódlás, apokrifok

0. E témakör egészét jelentősen új színben tünteti fel Leslie Newbigan *Evangélium a pluralista társadalomban* c. könyve, elsősorban Polányi Mihály ismeretelméleti téziseire építve. Dióhéjban: Az **emberi megismerés** sohasem közvetlenül a pusztá tapasztalati valóságra, „tényekre” irányul a maguk valójában, hanem azokat mindig az előítéleteink, meglévő, tanult „ismereteink”, nézeteink szűrőjén át érzékeljük, melyek már a kérdésfeltevésben, a kísérletezésben is vezetnek minket. Ilyen értelemben a „tények” nem különböznek az „értékektől”. A megismerésnek tehát csak **két forrása van: a tapasztalat** (az objektív világ) **és a kinyilatkoztatás**, és mindkét esetben hitre van szüksége a megismerőnek: biznia kell az érzékszerveiben és a tanítóiban, a hagyományban, amely az ismereteket eljuttatja hozzá (a családban, az iskolában, a társadalomban) – magát a nyelvet is beleértve, amely nélkül nemigen létezik tudás és megismerés. E tényezők egyike sem tökéletes (pl. a szavak több jelentésűek, és sosem teljesen pontosak), ezért nincs 100%-osan biztos tudás, ezt tévesen várta Descartes és a felvilágosodás a tiszta észről. Ennek a felismerésnek köszönhető a mai „posztmodern válság”.

1. 2015. nov. 17-én reggel 6.22 körül hallottam a Kossuth Rádióban a 129 halálos áldozatot követelő november 13-i párizsi terrortámadás kapcsán, hogy a **fundamentalizmus azért veszélyes**, mert abban **mindenki egyénileg értelmezheti a szent iratokat**, nincs követendő központi irányítás, így nagyobb a radikális szélsőségek veszélye. Ez egyrészt azért súlyos tévedés, mert **nem minden radikális szélsőség rossz** – a bibliai (jézusi) tanítás pl. hihetetlenül radikális, ám ha mindenki (vagy legalább a többség) követné akár csak Krisztus hegyi beszédének tanítását (Mt 5-7), akkor eljőne a földi béke/paradicsom ideje! Másrészt **valójában mindig mindenki egyénileg szokott dönteni/ítélni** a saját tudása és lelkiismerete alapján – a kérdés csupán az, hogy milyen tudással rendelkezünk, és e tudáshalmazból mit tekintünk mérvadónak, követendőnek, végső tekintélynek. Hiába van pl. pápájuk meg egyházi tanítóhivataluk a katolikusoknak (és püspökeik, zsinataik meg kötelező érvényű egyházi irataik a protestánsoknak), a valóságban a katolikusok zöme nem (mindig) veszi figyelembe e számukra elvből megkérdőjelezhetetlen tekintélyeket (alighanem ösztönösen tudják, hogy azok csak gyarló emberi tekintélyek) – lásd pl. a katolikusok között is gyakori válásokat, abortuszokat, mesterséges **fogamzástátlást** (a katolikusoknál csak a természetes időszakos megfigyelésére épülő természetes családtervezés/születésszabályozás megengedett, ld. alább és Humanae vitae, uj.katolikus.hu/konyvtar.php?h=120)

és a házasságon kívüli szexet (az önkielégítést és a pornót is beleértve – mindez a KEK [2352k, 2368–70, 2399] szerint [súlyos] bűn, ld. archiv.katolikus.hu/kek/kek02331.html#K2352). Így a katolikusok zöme „a maga módján hívő”, vagyis valójában nyíltan vagy titokban (gyakran öntudatlanul) saját zászló alatt hajózó „kalózkatolikus” (egy német felmérés szerint „a hívők 90 százaléka eltér az egyház által javasolt gyakorlattól a családtervezés terén”, ld.

keresztény.mandiner.hu/cikk/20160217_fogamzasgatlas_katolikus_modra_mi_fer_bele_es_mi_nem). Persze ezzel többé-kevésbé mindenki így van (a protestánsok is, és bizonyos fokig helyesen teszik, ld. az alábbi 5. pontot és az egyetemes papságról írtakat, III.10. pont) – de nem mindegy, milyen mértékben és milyen tekintélyt követve vagyunk „önigazgatók”, és ezt mennyire ismerjük (f)el.

2. Sajnos, általában a protestánsokról is hasonló mondhatók el: ők se (sokkal) jobbak – sőt, a válaszok tekintetében többnyire engedelkenyebbek, legalábbis a népegyházak (reformátusok és evangélikusok) –, Írországból pedig katolikusok és protestánsok minden keresztény elvüket sutba vágva pusztítják egymást. Hasonló a helyzet a muzulmánoknál is (ld. a siiták és szunniták harcait), bár maga az iszlám tanítás igen jelentősen eltér a kereszténységtől (vö. a dzsihádra, vagyis a hitetlenek elleni szent harcra buzdító Korán [pl. 2,216-218 és 3,139-142] az ellenség szeretetét is előíró keresztény tanítással [pl. Mt 5,43-48], valamint Jézus életét Mohamedével). Az itt elmondottak kevésbé érintik az általam nem annyira ismert görög katolikusokat. Róluk, a mohamedánokról és minderről bővebben ld. hivo.hu/ktma.htm.

3. Akár tanbeli, akár egyéb problémákról van szó, a **helyes döntéshozatal** szempontjából tehát az a döntő kérdés, **mire alapozzuk a döntéseinket**, milyen tekintély(ek)et ismerünk el magunk fölött (és milyen sorrendben), s mennyire vesszük komolyan az(oka)t. Az utóbbi tényező fontosabb, mint gondolnánk: csak az láthat világosan és helyesen, aki kész megtenni mindazt, amit Isten megmutat(ott) neki; ld. Jn 7,17; hivo.hu/itelet.htm. Ezért a „**fundamentalista**” (azaz a Bibliához ragaszkodó, ld. hivo.hu/01biblia.htm) érett hívő **kereszténynek van a legnagyobb esélye a helyes döntésekre**, mivel (1) Isten tévedhetetlen Igéje (a Szentírás) alapján dönt, (2) a Szentlélek (Isten) által benne élő Jézus Krisztus vezetésével, (3) (szükség esetén) a szintén a Szentlélek által vezetett hívő testvérei tanácsadása/felügyelete mellett. Természetesen még így is megeshet, hogy téved: rosszul értelmezi a Bibliát, bűnével kiotlja a Szentlélek, nem hallgat a testvéri tanácsra/intésre, sőt akár az egyházfegyveremre sem (bár annak egy erős és családiás hívő közösség esetében igen nagy ereje van, amint azt magam is megtapasztaltam). Ekkor a gyülekezet (és ideális, bár nemigen működő esetben az egyetemes egyház) védelméből kizárva „kezelésbe veszi” az embert maga a teljhatalmú Úr, akinek minden egyén és közösség teljes mértékben és a legapróbb részletekig alá van vetve. Isten fenyegetésének hatására azután az illető vagy jobb belátásra tér, vagy még jobban megkeményedik a tévedésben és a bűnben – mindenesetre számot fog adni döntéseiről és tetteiről a mindenható Isten előtt. Sajnos, tudtommal a biblikus egyházfegyverem csak a kisegyházak többségében van intézményesítve, és ott is csak helyi-közzel működik – bár a népegyházak egy-két kivételen erős és az egyházuk törvényével szembemenő helyi közösségében is próbálkoznak vele. Ahol pedig nincs fegyverem, ott az engedelmesség sem gyakori, ellenben sok a tévedés (ld. hivo.hu/fegyvelem.htm).

4. a. A **Bibliának** mint Isten tévedhetetlen kinyilatkoztatásának a pártatlan tekintélye (*sola scriptura*) egyrészt önmagában rejlik (minden hívő felismerheti), másrészt magának a tévedhetetlen Istennek a tekintélyén alapul; minden valódi keresztény egyház Istentől sugalmazottnak tartja, ha ennek pontos jelentését illetően vannak is kisebb-nagyobb eltérések. Protestáns értelmezésben az egyház nem *eldöntötte*, hogy mi kerüljön a Bibliába (mintegy fölébe helyezkedve a Szentírásnak, ahogy az a katolikus értelmezésből és gyakorlatból következik), hanem *felismerte*, melyek az Istentől ihletett könyvek, s alázattal tudomásul vette, elismerte ezt (ld. hivo.hu/00biblia.htm). Csakugyan az egyház „az igazság oszlopa és erős alapja” (1Timóteus 3,15), de nem a katolikus, hanem az egyetemes egyház, amelynek **hagyományőrző** szerepe is fontos (különösen az összes bibliai könyv létrejötté előtt), de miután megszületett a Szentírás, annak az egyház és hagyománya is alá van vetve. Ahogy telik-múlik az idő, úgy torzul(hat) az egyház és hagyománya, szemben Isten örök és változatlan Igéjével (ld. a Jelenésekben Krisztus által intett hét gyülekezetet; Jel 2-3). Igaz, hogy a hagyomány a katolikusoknál a hierarchia és a „kőbe vésett dogmák” miatt lassan változik, de amint a jelen írásból is látható, az évszázadok során igen messze távolodott az eredeti (a bibliai) tanítástól, és a tévedhetetlenség igénye miatt visszavonhatatlan tanok (valamint a hierarchia) következtében igen nehéz helyreállítani a torzulásait.

4. b. **Nem minden hagyomány egyformán értékes és követendő**. Pl. helytelen volt a hagyománytisztelate annak a háziasszonynak, aki sütés előtt mindig levágta a rétes két végét, „mert azt úgy kell”, míg meg nem tudta édesanyjától e „hagyomány” okát: anyja süítője túl kicsi volt ahhoz, hogy az egész rúd rétes beférjen. „*Legyetek a követőim, mint én is követője vagyok a Krisztusnak. Dicsérlek titeket, hogy emlékeztek minden tanításomra, és úgy tartjátok meg a hagyományokat, ahogyan átadtam nektek*” (1Kor 11,1k). Pál apostol e szavakkal vezeti be azt a tanítását, hogy „szégyent hoz a fejére” az asszony, ha „fedetlen fővel” (s a férfi, ha fedett fővel) „imádkozik vagy prófétál” (4-5. v.). Itt az „illik” és „szégyen” szavak (13k v.) jelzik, hogy feltehetően korhoz kötött hagyományról van szó, mely akkoriban értékes volt, de mára az illemszokások változásával elavult. (Ezt az elvet csak igen óvatosan, a kellő bizonyítékok megléte esetén szabad alkalmazni, különben kidobhatnánk az egész Bibliát – ahogy sok „keresztény” gyakorlatilag meg is teszi.) Vö. ezt Jézus szavaival, aki így dorgálta meg a szertartásosan tisztálkodó és szüleit a „korbán” hagyományára hivatkozó elhanyagoló farizeusokat: „*Az Isten parancsolatát elhagyva az emberek hagyományához ragaszkodtok*” (Mk 7,8).

4. c. A **rossztéves/idejétmúlt hagyományt el kell vetni**. Thomas Groome katolikus teológiaprofesszor, egykori pap (időközben megnősült) a következőket mondta azzal kapcsolatban, hogy Ferenc pápa *Amoris laetitia* kezdetű, a családról és a házasságról szóló „apostoli buzdításában” sehol sem szól a mesterséges születésszabályozásról: „A katolikus egyház sosem mondta, hogy a föld kerek, csupán felhagyott annak hangoztatásával, hogy lapos. [Ez] a katolikus mód...”

(chicagotribune.com/news/nationworld/ct-pope-francis-amoris-laetitia-20160408-story.html) Persze a protestánsok sem szívesen ismerik el (hivatalosan) a tévedéseiket – pl. Kálvinét a kettős predestináció vagy Wesleyét a bűntelen tökéletesség tanát illetően (vagy épp Lutherét pl. a cselekedetek lebecsülése terén, ld. II.2.), legfeljebb már nem (szívesen) tanítják/hangoztatják e tanokat.

4. d. Szalai András szerint az egyházatyáknál az újszövetségi iratok kánonhoz való tartozásának egyik szempontja az volt, hogy összhangban kellett lenniük az **apostoli tanítással** (hitletételmeny [depositum fidei], vö. 1Tim 6,20; 2Tim 1,12 [Károli]; vagy „a hit szabálya”, Róm 12,6; A *Szentírás története* c. előadás, 2015, apologia.hu/eloadasok/letoltheto). Sajnos, amennyire az egyházatyák írásait ismerem, az a benyomásom, hogy a tanításuk sokszor már korán eltért az apostolokétól, s mivel korántsem maradt fenn olyan bőségben és tekintéllyel, mint az apostolok bibliai tanítása, nyilván csak ezt az utóbbit tekinthetjük hitünk zsinórmértékének, és kénytelenek vagyunk magunk megbirkózni a Biblia értelmezésével (bár kellő óvatossággal segítségül hívhatjuk e munkában úgy az egyházatyákat, mint a különböző korok biblia magyarázóit, teológusait és egyéb tudósait). Lásd még a szentek tiszteletéről, az ereklyékről és a szenteltvízről írtakat is.

5. Noha valamilyen mértékig fontos bízunk a hívő testvéreinkben (különösen vezetőinkben, ld. Zsidók 13,17), tudnunk kell, hogy **kizárólag Isten** (mindhárom személye) és az **Ő Igéje tévedhetetlen**; más szóval tévedhet a Bibliát értelmező és a tanácsoló/intő/figyelemező hívő egyén, valamint gyülekezet/egyház is. Teljes, feltétlen engedelmisséget egyetlen ember/közösség sem követelhet másoktól (sem a szülő a gyermekétől, sem az úr a rabszolgájától); a hívő ember **mindenekelőtt Istennek köteles engedelmeskedni** a bibliaismerete és a lelkiismerete alapján, figyelembe véve a többi hívő tanácsait/utasításait (ApCsel 5,29). Előfordulhat, hogy a hívő közössége (annak egy vagy több vezetője) téved, s ha a hívő egyén erről meg van győződve, akkor végső esetben inkább Istennek engedelmeskedve ott kell hagynia a közösséget, mintsem hogy a tévelygő csoport „rabjává” váljon. Úgy tünik, arra is van bibliai példa, hogy Isten azzal teszi próbára szolgáját, hogy más utasítást ad neki személyesen, mint hívő testvérein keresztül (ld. ApCsel 21,10-14). Figyelemre méltó, hogy a katolikusok akkor tévedtek talán a legnagyobbat, amikor tévedhetetlenséget tulajdonítottak a pápa „ex cathedra” kijelentéseinek (protestáns szemmel nézve önmagában a pápai tévedhetetlenség tana istenkáromló felfuvalkodottságnak tűnik) és az egyház (i tanítóhivatal) végérvényes hitbeli és erkölcsi döntéseinek. Tudtommal eddig két ilyen pápai kijelentésre került sor: IX. Piusz pápa (a pápai tévedhetetlenség fő szorgalmazója/bevezetője) 1854-ben egymaga ex cathedra dogmává tette (**Szűz Mária** szeplőtelen fogantatásának (az eredendő bűntől való mentességének) tanát. XII. Piusz pedig 1950-ben ex cathedra kijelentette, Mária test szerint való mennybemenetelének” dogmáját. Máriát így valamiféle angyali lénygé tették, aki képtelen a bűnre, gyakorlatilag nem szorul megváltásra, sőt egyfajta „társmegváltó”. Sok katolikus Máriához (és a többi halott szenthez) imádkozik (többet), nem pedig Istenhez (bővebben ld. alább). Mindezek fényében rendkívül sokatmondó, hogy a katolikusok a Szentírás egészét nem (feltétlenül) tekintik tévedhetetlennek, s náluk a Bibliát csak az egyháznak – végső soron a tanítóhivatalnak, vagyis a pápának és a vele közösségben levő püspököknek – van joga értelmezni (így a tanítóhivatal mint a lelkiismereten kívüli tekintély valójában a Biblia fölött áll).

6. A **kori egyházatyák** írásai magyarul katolikus kiadásban jelentek meg, és a protestáns angol fordításokhoz képest jelentős értelmezéssbeli eltéréseket tartalmazhatnak. Azonkívül ezeket az egyházatyákat, illetve írásait az (egyetemes) egyház nem kanonizálta olyan értelemben, mint a Szentírást, így nem tekinthetők azzal egyenértékűen hiteles tekintélynek. Megítélésem szerint ez nem véletlen – az egyházatyák tanítása helyenként igen korán jelentősen eltért Jézus és apostolai (a Biblia) tanításától. A sokféle katolikus tanítás az idők során hatalmas és meglehetősen kusza dzsungellé vált, melyben igen nehéz eligazodni (ha nem lehetetlen). (Ld. Peter H. Uhlmann: Róma tanítélei a Biblia fényében, Authenticus Kiadó, 1993.) A katolikusoknál gyakori látomások és kinyilatkoztatások pedig rendkívül gyanúsak, különösen a (protestáns) karizmatikusok hasonlóan isteni igényű és (egymásnak is) gyakran ellentmondó „kijelentéseinek” fényében (ld. hivo.hu/okkult.htm).

7. a. A **fogamzástátlás** problémája további érdekes és fontos kérdéseket is fölvet (ennek kapcsán jutottam el a Hahn-könyvhöz). Hahnék szerint „1930 előtt valamennyi keresztény egyház egységes álláspontot képviselt: a fogamzástátlás minden körülmények között rossz” (38. o.); s „a reformátorok – Luther, Kálvin, Zwingli, Knox és a többiek is – mind ugyanarra az álláspontra helyezkedtek ebben a kérdésben, mint a Katolikus Egyház” (40. o.). Mára azonban sok protestáns egyház elfogadja a (mesterséges) fogamzástátlást (ld. en.wikipedia.org/wiki/Birth_control). Lehet, hogy annak idején mindegyik keresztény egyház tévedett, és lehet, hogy igazuk volt. Talán az is elképzelhető, hogy a fogamzástátlás helyes/helytelen volta idővel változott, miután már „meghódítottuk a földet” (Ter/1Móz 1,28), és mivel tudtommal nincs kifejezetten erre vonatkozó bibliai tanítás (kivéve esetleg a Mt 19,12-t: „*vannak herélték, akik maguk herélték ki magukat a mennyeknek országáért*” [Károli], bár ez inkább átvitt értelemben vonatkozik az utódok hagyásának lehetetlenné válására). Szerintem bizonyos szempontból költségszámítás lehet tenni a természetes és mesterséges születésszabályozás között, viszont a szándék szempontjából nemigen, és Isten inkább a szívbéli szándékot szokta nézni, mint a külső eszközöket. Mind a házasság, mind a szex Isten ajándéka, és mindkettőtől szabad tartózkodnunk (egy időre, sőt bizonyos esetekben végleg).

7.b. Egy biztos: Isten az engedelmisséget igen fontosnak tartja, és ha valaki elfogadja a katolikus pápa és tanítóhivatal fennhatóságát azáltal, hogy a katolikus egyházzal csatlakozik, akkor el kell fogadnia Róma összes hivatalos tanítását, beleértve VI. Pál pápa fent hivatkozott enciklikáját (körlevélét) a helyes születésszabályozásról (Humanae vitae, 1968). Azt a valahol hallott gyakorlatot sem tartom járható útnak, hogy az embernek a „lelki vezetője” engedélyezheti a **mesterséges fogamzástátlást** akkor is, ha ennek nincs egészségügyi oka (ha van, akkor az enciklika engedményt tesz). Ha csakugyan megengedett ez a gyakorlat, akkor a katolikusok ezzel magukból csinálnak „bolondot”, fittyet hánynak „Krisztus földi helytartójára” (így nevezik a pápájukat) megnyilatkozásaira. Nyilván az a több mint 50 „másként gondolkodó” katolikus csoport sem ért egyet a hivatalos, szigorú

szabályozással, amely 2008-ban a tilalom feloldására kérte a pápát az olasz Corriera della Serában megjelent nyílt levélben (ld. it). Gimnáziumi hittantanárom, dr. Jelenits István a hittankönyvünkben idézte a francia püspöki karnak az említett pápai körlevélhez fűzött magyarázatát – „A fogamzástátlás önmagában jónak sosem mondható. Mindenképpen rendellenes dolog, de a rendellenesség nem mindig bűn. Előfordulhat ugyanis, hogy a házastársak két kötelesség ütközőpontjába kerülnek” –, majd hozzátette: „Vannak azonban teológusok, akik úgy vélik, hogy ez a magyarázat ellentétben áll magának a körlevélnek a tanításával. Az vitathatatlan, hogy előfordulhatnak olyan helyzetek, amikor a fogamzástátló eszközök használata súlyos bűnnek semmiképpen sem minősül” (Dogmatika és erkölcsan, KKF, 1983, 83. o.).

7.c. További éles problémát jelent, hogy a fogamzástátlók egy része (pl. a hurok/spirál v. méhen belüli eszköz) a megtermékenyítet petesejt beágyazódását gátolja meg, vagyis kiotlja a megfogant emberi életet, így lényegében azonos megítélés alá esik az **abortusszal** (amit elvben nemcsak a katolikusok elleneznek, hanem a protestánsok zöme is). A fogamzástátló tabletták (nemcsak az „esemény utániak”) abortív hatásáról komoly vita folyik (ld. Scott Rae: *Erkölcsei döntések és abort73.com/abortion facts/which birth control methods cause abortion*). Ebből a szempontból a hivatalos katolikus álláspont jobb a protestánsnál. Igen sok katolikus (és protestáns) szintén nem tartja nagy ügynek a **házasságon kívüli szex** különböző formáit (az önkielégítést és a pornót is beleértve), melyeket a fent említett katolikus források (súlyos) bűnként ítéltének.

8. Megjegyzendő, hogy az a **Gerald (Gerry) Matatics**, akivel Scott Hahn együtt hallgatott protestáns teológiát, és szoros barátságot kötött (36. o.), s aki később nemhogy visszatartotta volna Scottot, hanem maga is katolizált, noha kiválóan ismerte a Szentírást és annak eredeti nyelveit (84-85., 92-100. o.), ha már elveti a II. vatikáni zsinat útjait és a XII. Piusz utáni pápákat, eretnekeknek tartva őket (ld. gerrymatatics.org/enfacts.html, fact 4; vö. a római szentszék megüresedését valló „sedevacantizmus” mozgalomával, ld. en.wikipedia.org/wiki/Sedevacantism), és különféle látomásokra hagyatkozik (ld. it).

9. **Péter apostol elsőségét** illetően az I. Vatikáni Zsinat (1869-70, hu.wikipedia.org) a következő megváltoztathatatlant tanbeli döntést hozta: „Ha tehát valaki azt mondja, hogy nem magának Krisztus Urunknak az intézkedéseiből eredően, vagyis isteni jog alapján vannak Szent Péternek az egész Egyházra kiterjedő primátusa folytonosságában mindig utódai: vagy azt mondja, hogy a római püspök Szent Péternek ugyanabban a primátusban nem utódja, legyen kiközösítve” („Pastor aeternus”; ez a pápai tévedhetetlenséget is megerősítő irat és sok más eredeti katolikus tanítás megtalálható a depositum.hu-n). Ezt a tant elsősorban Jézusnak a Mt 16,18-19-ben olvasható szavaira alapozzák: „*Te Péter vagy, és én ezen a kősziklán építem fel egyházamat, és a pokol kapui sem fognak diadalmaskodni rajta. Neked adom a mennyek országának kulcsait, és amit megkötöz a földön, kötve lesz az a mennyekben is, és amit feloldasz a földön, oldva lesz az a mennyekben is.*” Bármilyen is e szavak jelentése, aligha azonos az említett katolikus tanítással (egy lehetséges magyarázatot ld. itt: hivo.hu/okkult.htm; vö. ApCsel 10). Jézus ugyanis világosan meghagyta tanítványainak (köztük Péternek): „*De ti ne hívassátok magatokat mesterek, mert egy a ti mesteretek, ti pedig mindnyájan testvérek vagytok. Atyátoknak se szólítsatok senkit a földön, mert egy a ti Atyátok, aki a mennyben van*” (Mt 23,1.8-9). Maga Péter is így tekintett magára: „*A közzöttetek levő presbitereket tehát kérem én, a presbitárs és Krisztus szenvedésének tanúja, valamint előjövendő dicsőségének is részese: legellessétek az Isten közzöttetek levő nyáját...; ne is úgy, mint akik uralkodnak a rájuk bízottakon, hanem mint akik példaképei a nyájnak*” (1Pt 5,1-3). Az Újszövetségnek az egyházzal szóló egész tanítása a **katolikus hierarchiánál sokkal demokratikusabb** képet mutat. S „a 77 egyházatya közül, akik a fenti máti textusról írtak [Mt 16], 17-en gondolták úgy, hogy az Péter hitére utal, és 16-an vélekedtek úgy, hogy Jézus itt önmagáról beszél. De nincs egyetlen egyházatya se, aki úgy vélekedett volna, hogy ezt a textust a római püspökökre, mint Péter utódaira lehet alkalmazni... A nagy zsinatokon szó sem esett a római püspök primátusáról. A Niceai Zsinat (325) egyáltalán nem mutatott különösebb tiszteletet a római püspök iránt” (Uhlmann, 46. o.). A keleti ortodox egyház természetesen a mai napig nem ismeri el Róma elsőségét. Hahnék állításával ellentétben világszerte számos kisebb-nagyobb egyház tart igényt a kizárólagosságra, az egyedül üdvözítő jellegre (pl. Jehova tanúi, Holic-csoport). Ez sokkal inkább az eretnek szekták jellegzetessége, mint az igaz egyházé. Bár a II. Vatikáni Zsinat enyhített kissé e dogmán, nem tette egészen érvénytelenné azt (ld. en.wikipedia.org/wiki/Extra_Ecclesiam_nulla_salus). Nem az a kérdés, hogy egy közösség vissza tudja-e vezetni magát Péterre, Pálra vagy a többi apostolra, hanem az, hogy Isten Igéje szerinti élő hittel rendelkez-e: „*A szárdiszi gyülekezet angyalának ird meg: ...Tudok cselekedeteidről, hogy az a neved, hogy élsz, pedig halott vagy*” (Jelenések 3,1).

10. Ami az **apostoli utódlást** illeti, tegyük fel, hogy van valahol egy (vagy több) katolikus, ortodox, anabaptista (vagy magát annak mondó) vagy bármilyen tekintély, aki Jézus és apostolaitól származtatja felhatalmazását (a tanítást és/vagy keresztény gyakorlatot illetően), és tegyük fel merészen azt is, hogy igaz a van. Mi a garancia arra, hogy a sok nemzedék során nem hajlott el súlyos mértékben e tekintély(ek) tanítása az igazságtól – különösen a Jelenésekbeli gyülekezetek fényében, melyek vezetőinek apostoli felhatalmazásában nemigen kételkedhetünk? Mégis Jézusnak kellett őket figyelmeztetnie a közöttük levő súlyos tévtanításokra (Jel 2,15.20)! Isten a hívők közösségének adta Igéjét, méghozzá azzal a céllal, hogy **egységesen** eljussanak az **Ő objektív igazságának** ismeretére (ld. Jn 17,17-23). A különféle felekezetek (tagjai) szerintem azért nem jutnak azonos eredményre, mert (1) a tagok gyakran nem valódi hívők (a teológusokat is beleértve), (2) nem fogadják el a teljes Biblia tévedhetetlen tekintélyét, (3) nem a Szentlélek segítségére hagyatkozva értelmezik azt, (4) a bűnei elhomályosítják a látásukat, és/vagy (5) nem egy hívő, Istent és egymást igazán szerető és egymás véleményére nyitott közösségként keresik Isten igazságát. Mindez szorosan összefügg a gyülekezeti fegyelem gyakorlásával is (ld. alább). Nem vitatom a presbiterek és más, arra alkalmas emberek szerepét az egészséges tanítás továbbadását illetően (2Tim 2,2 stb.). Azonban e feladatuk ellátására való alkalmasságuk nem attól függ, hogy az apostoloktól folytonosan levezethetően kapták-e felhatalmazásukat, hanem attól, amit az imént írt pontban írtam. Ugyanis alighanem a legtöbb protestáns egyetértene abban, hogy manapság a kereszténységen belül a

római pápa „apostoli utódlása” a legbiztosabb, a kirívóan tévtanító szektákat nem számítva mégis ő tért el leginkább az egészséges bibliai tanítástól (ezt nem kizárólag a mostani pápára értem, hanem mondjuk az utóbbi fél évezred pápáira) – lásd az alábbiakat és különösen a papság kérdését (III. 10. pont).

II. Üdvösség: hit, tettek, engedelmesség, szövetség, tisztítótűz

1. A reformáció óta különösen nagy vitatéma katolikusok és protestánsok között (is), hogy miképpen üdvözüi az ember: hit és/vagy cselekedetek által? (Ld. lexikon.katolikus.hu/M/megigazul%C3%A1s.html, amely jól mutatja a dogmatörténet ezúttal is ellentmondásos, bizonytalan útkeresését.) A protestánsok az **egyedül kegyelemből való, egyedül a Krisztusba vetett hit általi üdvösséget** szokták hangsúlyozni (*sola gratia, sola fide, solus Christus*), előszeretettel hivatkozva többek között a Róm 3,28-5,1-re („*Hiszen azt tartjuk, hogy hit által igazul meg az ember, a törvény cselekedeteitől függetlenül*”; 3,28) és az Efezus 2,8-9-re:

„*Hiszen kegyelemből van üdvösségetek a hit által, és ez nem töletek van: Isten ajándéka ez; nem cselekedetekért, hogy senki se dicsekedjék*” (vö. Gal 2,16–5,6). A katolikusok pedig többnyire kiemelik a **hitet szentesítő cselekedetek** fontosságát, többek közt a Jak 2 alapján: „*cselekedetekből igazul meg az ember, és nem csupán a hit által*” (24. v.). Kinek van igaza? Talán itt ellentmond önmagának a Biblia?

2. Állítólag „Luther egyszer a szószékről jelentette ki, hogy ha egy nap százszor követne el házasságtörést, a megigazulását Isten előtt az sem befolyásolná” (Hahn, 15. o.). Luther e mondatát sokan sokféleképpen idézik, mindenesetre úgy vélem, hogy ő és Kálvin – illetve a követők – tévesen becsülik le a tettek jelentőségét, különös tekintettel arra a nézetre, hogy ha egyszer valóban hit az ember Krisztusban, akkor attól kezdve üdvössége van, melyet nem veszíthet el, bármít tesz is. Erről bővebben ld. a „Szabad akarunkból megszerezhetjük és elveszíthetjük-e az üdvösségünket?” c. írást (hivo.hu/elbukas.htm). Hahnék látszólag megoldják a gordiuszi csomót: „egyedül a kegyelemnek köszönhetjük megváltásunkat [helyesebb fordításban: üdvösségünket] a szeretetben tevékeny hit által” (57. o.). Sajnos, a legtöbb katolikus úgy véli, hogy a jötteinkkel kell ellensúlyoznunk a rosszakat, ezzel kiérdemelve az üdvösségünket – és a tipikus katolikus tanítás minimum megengedi, de inkább támogatja, sőt kifejezetten előidézi ezt a tévedést, akár szó szerint ezt hirdetve (vö. pl. a tisztítótűz tanával és a búcsúk gyakorlatával, ld. később). Valójában **a bibliai „hit”** (görögül *πιστις*) **hűséget is jelent**, vagyis elválaszthatatlanok tőle a belőle fakadó **jó cselekedetek**, más szóval az Isten iránti **engedelmisség**. Az ellentmondás tehát ezúttal sem valódi, hanem csupán látszólagos (paradoxon). A katolikusoknál jellemzően a sorrend (és a hangsúly) téves: cselekedetek által próbálnak eljutni a hithez/üdvösséghez ahelyett, hogy éppen fordítva, a Krisztusba vetett üdvözítő hitől várnák a jó cselekedetnek szükséges képességet. A protestánsok pedig gyakran lebecsülik a tetteket, melyek fontos jelzőműszerként működnek (egészen odáig, hogy ilyen minőségükben az utolsó ítélet alapját is jelentik majd): jelzik, hogy igazi-e a hit. Lásd pl. Róm 2; 2Kor 13,5-7. Ld. még a katolikus és az evangélikus egyháznak a megigazulásról kiadott Közös Nyilatkozatát (hivo.hu/ktma.htm, I.B.5.), valamint több hasonló paradoxont (látszólagos ellentétet) a hivo.hu/kt.html#bev helyen.

3. Hahnék központi gondolata, hogy Isten **szövetséget** köt népével mind az Ó-, mind az ÚJSZÖVETSÉGben (mint e két elnevezés is mutatja, ez csakugyan fontos fogalom), és a protestánsok ezt állítólag csak szerződésként értelmezik. Szerintem a döntő kérdés az, hogy pontosan kire és mire terjed ki ez a szövetség, vagyis (1) ki tartozhat Isten népéhez (melyek a csatlakozás és a kizárás feltételei), és (2) milyen következményekkel jár a „tagság”. Rendkívül fontos világosan látnunk az **egyen és a közösség két szintje** közötti különbséget, mely mindkét szövetségben érvényesül. Isten bizonyos, változhatatlan ígéretei és rendelkezései részint Izrael népének (Ábrahám vér szerinti utódainak), részint az újszövetségi egyetemes egyháznak/gyülekezetnek (Ábrahám újabb, lelki utódainak) szólnak – mindkét esetben mint KÖZÖSSÉGNEK. Más ígéretek és rendelkezések e közösségek egyes tagjaira mint EGYÉNEKRE vonatkoznak. Isten hűségesen bevitte népét az ígért földjére, de az ígéretet kapó nép felnőtt tagjai közül csak ketten jutottak be oda (Káléb és Józsué) – a többiek „*nem mehettek be hitetlenségük/engedetlenségük miatt*” (Zsid 3,19; 4,6; vö. Szám/4Móz 14). Ugyanigy, a Krisztus által alapított újszövetségi egyházon „*a pokol kapui sem fognak diadalmaskodni*” (Mt 16,18), de az ahhoz való TÉNYLEGES (nem csupán névleges) tartozás lelki (nem csupán külső, látható) feltétele az EGYÉNI HIT(HÜSÉG, *πιστις*): „*Azért adatott tehát az ígért a hit alapján, hogy kegyelemből legyen, és így bizony legyen az ígért Ábrahám minden utóda számára: nem csak a törvény alatt élőknek, hanem az Ábrahám hitét követőknek is. Ő mindnyájunk atyja Isten színe előtt*” (Róm 4,16k). Tehát az érdemi csatlakozásnak és a kizárásnak mindkét szövetségben ugyanaz a lényegi feltétele: az engedelmisségben megnyilvánuló személyes hit – azaz nem a külső jel (körülmetélés/kereszttség) a döntő (ld. Róm 4,7kk). A kiközösítés végső formája az Őszövetségben a halálbüntetés volt, melyet az „aranykorban” Mózes Isten utasítására végre is hajtott a szombati munkavégzés tilalmát tűzifa gyújtásával megszegő emberen (Szám/4Móz 15,32kk). Ezt az Újszövetségben a gyülekezetből/egyházból való tényleges kizárás váltotta fel (Mt 18,15kk; vö. 1Kor 5-6), bár egyes esetekben Isten személyesen alkalmazta a halálbüntetést is (ApCsel 5,1-11; 1Kor 11,30). **Jézus** a Mt 23-ban szokatlan keménységgel józanította ki a farizeusokat, akik azt hitték, hogy testi származásuk és az engedelmisség külső látszata, a szertartások és előírások külsődleges teljesítése üdvözíti őket: „*Daj nektek, képmutatók írástudók és farizeusok, mert bejáratok a tenger és a szárazföld, hogy egyetlen pogányt zsidó hitre térítsetek, és ha ez megtörtént, a gyehenna fiává teszitek, kétszerre inkább magatoknál. ...Mert tűzedet adtok a mentából, a kaporból és a köményből, de elhagyátok mindazt, ami a törvényben ezeknél fontosabb: az igazságos ítéletet, az irgalmasságot és a hűséget [πιστις]; pedig ezeket kellene cselekedni, és azokat sem elhagyni*” (15., 23. v.).

4. A **tisztítótűz** tanítását, valamint a halottakért való imádkozás és az üdvösségükért bemutatott mise elterjedt gyakorlatát a katolikusok alapvetően a Makkabeusok 2. könyvéből vették (2Mak 12,39-45), melyet a protestánsok apokrifának tartanak. Ez a

tanítás azt a tévképzetet kelti a legtöbb katolikus fejében, hogy üdvösség szempontjából három csoportba sorolhatók az emberek: a szentek azonnal a mennybe kerülnek, a gonosztevők haladéktalanul a pokolba jutnak, az „átlagosan jó emberek” pedig (akik közé magukat sorolják) a tetteiktől, az általuk átélt vezeklő szenvedéstől és az elnyert búcsúktól függően hosszabb-rövidebb időt töltenek majd a tisztítótűzben, s e büntetésük letöltése után ők is csatlakoznak az örvendő szentek mennyei seregéhez. **Búcsút** jelenthet egy-egy kegyhely felkeresése, bizonyos eseményeken vagy szertartásokon (miséken) való részvétel, imádságok elmondása – melyeket az élő hívők halottak érdekében is teljesíthetnek, hogy azoknak kevesebbet kelljen szenvedniük. Az efféle tanítások az általuk generált „fogalom” révén nyilván még ma is busás hasznot hoznak a katolikusok konyhájára, ha nincsenek is már pénzért árusított búcsúcédulák (de vö. index.hu/belfold/2016/05/24/szent_sziv_tarsasag_pazmany_decorus_ingatlanugy – ide jártam gimibe; ha ez igaz, akkor igen szomorú, vö. mandiner.hu). A Biblia idevágó tanítása ezzel szemben egyértelműen „bináris” (kétutas), ld. pl. Jézus példázatait a gazdáról és a szegény Lázárról (Lk 16,19kk), az okos és balga szüzekről, az „uruk ünnepi lakomájára” több-kevesebb talentummal bemenő és a „külső sötétségre” kivetett szolgákról, valamint a juhokról és kecskékről (Mt 25). Krisztus halála miatt Isten az összes bűnünket megbocsátotta (a jövőbelieket is) – ha nem így volna, egyetlen bűnünk is a pokolba taszítana, ahogy bizonyos értelemben Ádám egyetlen bűne hozta ránk az azóta a világban tapasztalt összes nyomorúságot. „*És ítéket is, akik halottak voltak vétkeikben és bűnös valótok körülmetéletlenségében, övele együtt élethez kellett, megbocsátva nekünk minden vétkeinket. Eltörölte a követelésével minket terhelő adóslevelet, amely minket vádolt, eltávolította azt az útból, odaszegezve a keresztfára*” (Kol 2,13k). Pál a feltámadásról szólva szintén kizárja a katolikus tisztítótűz lehetőségét: „*Azt pedig az Úr igéjével mondjuk nektek, hogy mi, akik élünk, és megmaradunk az Úr előjveteléig, nem fogjuk megelőzni az elhunytakat... Először feltámadnak a Krisztusban elhunytak, azután mi, akik élünk, és megmaradunk, velük együtt elragadtatunk felhőkön az Úr fogadására a levegőbe, és így mindenkor az Úrral leszünk*” (1Thessz 4,15-17). Tudja, hogy Krisztussal együtt meghalt (a bűnnek és a törvénynek is; Róm 6–7), vele keresztre van feszítve, miközben öbenne él (Gal 2,20), s élete végén Vele fog találkozni „*vágyódom elköltözni és Krisztussal lenni, mert ez sokkal jobb mindennél*”; Fil 1,23), ezért így kiált fel: „*Nincs tehát most már semmiféle kárhozható ítélet azok ellen, akik a Krisztus Jézusban vannak... Ki vádolná Isten választottait? Isten [az], aki megigazít. Ki ítélne kárhozatra? A meghalt, sőt feltámadt Jézus Krisztus, aki az Isten jobbán van, és esedezik is értünk? Ki választana el minket a Krisztus szeretetétől? ...Mert meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelmek, sem jelenvalók, sem eljövendők, sem hatalmak, sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választhat el minket az Isten szeretetétől, amely megjelent Jézus Krisztusban, a mi Urunkban*” (Róm 8,1,33-35,38k) Hasonlóan olvassuk: „Krisztus, *egyszer jelent meg az idők végén, hogy áldozatával eltörölje a bűnt. És amint elrendeltetett, hogy az emberek egyszer meghaljanak, azután pedig ítélet következik, úgy Krisztus is egyszer áldoztatott fel, hogy sokak bűnét elvegye... Mert egyetlen áldozattal örökre tökéletessé tette a megszentelteket*” (Zsid 9,26-28; 10,14). Aki azt hiszi, hogy az érte meghalt, feltámadt és a mennyben esedező Krisztus áldozata kevés volt a bűneiért, s még hozzá akar tenni vagy a maga (földi vagy tisztítótűzbeli) vezeklésével, imáival, búcsúival és egyéb tetteivel, vagy halott szentek segítségével, s nem az élő Krisztusban bízik e halott és élő emberek helyett, az Isten szerint átkozott (Jer 17,5kk), mert öhelyette embereknek ad dicsőséget, noha az egyedül Őt illeti (Iz/Ézs 42,8; Ef 3,21; 1Pt 4,11; 2Pt 3,18)! Az 1Kor 3,13-15-öt illetően (Hahn, 161. o.) lásd a „Végítélet és ítélkezés – Liberális-e Isten? Megítéli-e minden ember tetteit, szavait és gondolatait a végső időkben, és nekünk is meg kell-e ítélnünk azokat?” c. írást (hivo.hu/itelet.htm).

III. Mária és a szentek, búcsúk, szentségek, mise stb.

0. Ami **Mária és a szentek tiszteletét** illeti, el kell mondanunk, hogy emögött is van jó és nemes szándék: sokat tanulhatunk nagy őseinktől, s a helyes és dicséretes dolgokat érdemes átvennünk tőlük (különösen ha azok még mindig időszerűek – vö. az elavult hagyományokról korábban írtakkal). Ám nagyon vigyáznunk kell e tisztelet mértékével, nehogy túlzásba essünk, mivel úgy a földön, mint a mennyben (egyedül) Istent illeti a dicsőség (soli Deo gloria, SDG) – az ember csak bitorolhatja azt (és könnyen megteesszük): „*Méltó vagy, Urunk és Istenünk, hogy tied legyen a dicsőség, a tisztesség és a hatalom, mert te teremtéttél mindent*” (Jel 4,11); vö. a Miatyánk kezdő és záró szavaival „*szenbeltessék meg a te neved... amin a mennyben, úgy a földön is...; tied az ország, a hatalom és a dicsőség mindörökké*”; Mt 6,10.13) és az Izai/Ézs 42,8-ka: „*En vagyok az ÚR, ez a nevem, nem adom dicsőségetet másnak, sem dicséretet a bálványoknak*” (vö. a Jer 17,5kk átkával, ld. II.4. pont végét).

1. A depositum.hu/dogma.html oldalon a „bizonyosság fokának” megjelölésével a következő állítások olvashatók „a Boldogságos **Szűz Máriáról**”: „*Istének első pillanatától kezdve, Jézus Krisztus megváltói érdemeire való tekintettel az áteredő bűn minden szennytől mentes maradt; ...mentes volt a bűnre való hajlamtól és a bűnös vágyakat ébresztő kísértésektől is; ...szűz maradt Jézus születése után is; ...időleges halált szenvedett el; ...földi életpályája befejezése után, testével és lelkével együtt fölvetett a mennyi dicsőségbe. ...Mária adta a Megváltót, minden kegyelem forrását a világnak, és ily módon ő minden kegyelem csatornája... Mária Mennybevételé után senki sem kap kegyelmet Krisztustól az ő tényleges közbenjáró közreműködése nélkül... Mária minden kegyelem közvetítője (Mediatrux) a Megtestesülésben való közreműködése [és] a mennyben való közbenjárása által... Mária, az Isten anyja jogosult a kitüntetett Mária-tiszteletre (hiperdulia).” Hahnék (is) gyakran úgy hivatkoznak rá, mint „mennyei anyánkra” (vö. A Katolikus Egyház Katekizmusa, 963-971. cikk/bekezdés, ld. iti). Torz istenképhez vezet az a hiedelem, hogy Mária véd meg minket a haragvó Istentől.*

2. Mindez a legtöbb protestáns szemében legalábbis súlyos eretnkség, sőt inkább eget verő istenkáromlás, hiszen a **Szentírás** **valójában a következőket tanítja**. „*Amint meg van írva: Nincsen igaz ember egy sem, nincsen, aki értse, nincsen, aki keresse Istent. Mind elhajlottak, valamennyien megromlottak, és nincsen, aki jót tegyen, nincs egyetlen egy sem... Nincs*

különbség: mindenki vétkezett, és hijával van az Isten dicsőségének” (Róm 3,10-12.22-23). „Minden emberre áterjedt a halál azáltal, hogy mindenki vétkezett... Egynek a vétke lett minden ember számára kárhozattá” (Róm 5,12.18). „Az angyal ezt mondta neki: »Ne félj, Mária, mert kegyelmet találtál az Istennél!«” (Lk 1,30; büntelen emberek mi szüksége kegyelemre?). „Nemde az ács ez, Mária fia, Jakab, József, Júdás és Simon testvére? Nem itt élnek-e közöttünk húgai is?” (Mk 6,3; vö. Mt 13,55; Gal 1,19; 1Kor 9,5). A katolikusok a jelzett igeverseket említett testvéreket lelki testvéreknek, József korábbi házasságából származó gyermekeknek vagy Jézus unokatestvéreinek tekintik vö. Harmony. A Mt 1,25 mindenesetre arra látszik utalni, hogy Mária szüzessége csak Jézus születéséig tartott, és ennek semmilyen igeszakasz nem mond ellent, sőt inkább megerősíti ezt a Lk 2,41.48, hiszen Jézus 12 éves korában az „apja” még együtt volt anyjával, és nehéz elképzelni, hogy ilyen sokáig tolerálta volna feleségének „örökös szüzességét” (amit a Biblia szerint semmi nem tett szűziséggé). „Mert egy az Isten, egy a közbenjáró is Isten és emberek között, az ember Krisztus Jézus” (1Tim 2,5; a katolikus SZIT-fordításban „közvetítő” szerepel) – nincs tehát semmi szükség/lehetőség sem Mária, sem a halott szentek, sem a papok közvetítésére/közbenjárására Isten és ember között! A Mk 3,21-35 szerint a hozzátartozói (köztük Mária) egyszer el akarták fogni Jézust, „mivel azt mondták: magán kívül van”. Amikor Jézus meghallotta, hogy keresik, a körülötte ülőkre nézve így szól: „Íme, az én anyám és az én testvéreim. Aki az Isten akaratát cselekszi, az az én fivérem, nővérem és az én anyám.” Mária ennél az esetről a jelek szerint nem hitt Jézusban!

3. **Mária** a katolikusok zömétől csakugyan **küntetett tiszteletet** kap – amely sok ember esetében (messze) túlszámalyja az illető Krisztus iránti tiszteletét (sőt előfordul, hogy valaki nemigen tud mit kezdeni Krisztussal, Máriát viszont buzgón tiszteli). Hiába hangsúlyozzák a katolikusok, hogy ez nem imádat; a gyakorlatban bizony elhanyagolható a kettő közti különbség. Hahnék (is) odákat zengenek a rózsafüzérről, amely 6 Miatyánk (Mt 6,9-13) és 53 Üdvözlégy (Mária) elimádkozásából (valamint némi kiegészítésből) áll. Sokatmondó arány – nem is beszélve a gyakran értelem nélküli „mantrázásról” és Jézus figyelmeztetéséről: „Amikor pedig imádkoztok, ne szaporítsátok a szót, mint a pogányok, akik azt gondolják, hogy bőbeszédűségükért hallgattatnak meg” (Mt 6,7). Jól érzékelteti számos katolikus hozzáállását az a történet, mely szerint egy római férfi egy kápolna mennyezetének javítása közben halkan odaszólt a belépő és imádkozni kezdő amerikai nőnek: „Jézus vagyok”. Mivel nem kapott választ, kétszer is megismételte ugyanezt, harmadszorra már kiáltva, mire a nő fölnézve visszaüvöltötte: „Maradj csöndben, anyáddal beszélgetek!” (Hahn, 102. o.) Jézus a Bibliában sosem nevezi anyjának Máriát, hanem mindig „asszonynak” szólítja (Jn 2,4; 19,26 – itt a kereszten függve talán azért bízta szeretett tanítványára, Jánosra anyját [talán csak jelképesen], és nem a testvéreire, mert jobban megbízott a már hívó Jánosban, vagy mert annak meghalhatott az anyja). Vö. azzal a még sokatmondóbb esettel, amikor a hozzátartozói (köztük minden bizonyos Máriaval és testvéreivel) el akarják fogni őt, mert „magán kívül van”, s odaérve hivatják. „Körülötte pedig sokaság ült, és szóltak neki: »Íme, anyád, a fivéreid és nővéreid odakint keresnek téged!« De ő így válaszolt nekik: »Ki az én anyám, és kik az én testvéreim?« És végignézte a körülötte körben ülőket, így szólott: »Íme, az én anyám és az én testvéreim. Aki az Isten akaratát cselekszi, az az én fivérem, nővérem és az én anyám.«” (Mk 3,21.32-35). Hasonlóan nyilatkozott, amikor egy „máriatisztelő” asszony így szólott hozzá: „»Boldog az az anyaméh, amely téged hordozott, és boldogok azok az emlők, amelyek tápláltak!« Erre ő így felelt: »De még boldogabbak azok, akik hallgatják az Isten beszédét, és megtartják!«” (Lk 11,27k). Jézus nyilván előre látta a későbbi Mária-tisztelet túlkapásait, és alighanem emiatt (is) beszélt így anyjával és róla. Az Ő példáját kell követnünk, nem bárki más tanítását. Lásd Cseri Kálmán Máriáról szóló prédikációt, különösen az 1981.01.08-ít (hivo.hu/index.html#ih).

4. Az Üdvözlégyben többek között így imádkoznak: „Istennek szent Anyja, imádkozzál érettünk, bűnösökért, most és halálunk óráján”. A protestánsok általában úgy tekintenek erre és a **szentekhez mondott imádságokra**, mint ami súlyosan sérti Istent, mivel közel áll az imádatához és a halottaktól való tudakozódáshoz (halottak segítségül hívását jelenti), amit Isten kifejezetten tilt (MtÖrv/5Móz 18,11). A Biblia minden megtért keresztényt szentnek nevez, még akkor is, ha az illető lelkileg kiskorú, testies hívő (1Kor 3,1-3; 2Kor 1,1; Fil 1,1). Mária a Lk 1,28-48 fényében a protestánsok részéről talán túl kevés tiszteletet kap – ez azonban az itt leírt katolikus túlzásokat látva legalábbis érthető.

5. Vegyük hozzá mindehhez a **Mária-jelenések, látomások, különleges kinyilatkoztatások és zárandókhelyek** tömegeit (Fatima/Fátima, Lourdes, Medjugorje, Csíksomlyó, Marianosztra, Fallókút stb.). A sok százezres tömegeket vonzó csíksomlyói búcsú 2015-ös tévéközvetítéséből magam hallottam (mivel a szüleim nézték ebéd közben), hogy teljes búcsút igényrek is, vagyis a bűnök tisztítófüzében letöltendő büntetésének teljes elengedését. A fatimai hamis jóvendüléseket és csodákat, valamint a Mária-kultuszt és hasonlokat illetően ld. a hivo.hu/ktma.htm I.B.12. pontját. A Bp. 17. kerületi önkormányzat lapja, a Hírhozó 2016. júl. 23-i száma „Ikon vigyáz az autósokra a Tarcsai úton” c. cikkében olvashatjuk: „Riz Levante [fideszes] polgármester [a Pál Apostol Katolikus Általános Iskola és Gimnázium egykori történelemtanára, a csíksomlyói búcsúk résztvevője, ld. hivo.hu 2009.06.01., 5. o.] elmondta: az »Istenszülő Máriát« ábrázoló ikon és a kerület határában elhelyezett térfegyő kamerák – bár más-más módon – de ugyanazt a célt szolgálják, az utazók, a rákosmentiek **testi-lelki biztonságát őrzik**. A szentképet Kocsis Fülöp görögkatolikus metropolita, a Hajdúdorogi Főegyházmegye érseke áldotta meg. Az egyházi vezető kiemelte: az ikonok célja Isten és szentjei tiszteletének tudatosítása, valamint az ábrázolt személy és a szentkép előtt imádkozó személy közötti kapcsolatleremtés... Messzire és egyúttal mélyre vezetik azokat, akik előttük keresztet vetnek. A Mária-ikon azt üzeni: Ő az emberiség, mint egy nagy család Édesanyja. A szertartásban, imádságokkal és énekekkel sokan közreműködtek a helyi katolikus közösség részéről” (6. o.; rakosmente.hu/Libraries/Hirhozo_archivum_2016/hirhozo_2016_08.sflb.asbx). Protestáns értelmezésben ez szintisza bálványimádás, bár a polgármester szavaiban van némi igazság, az ikont ugyanis azért helyezték ki, hogy szankcionálhassák a környékbeli prostitúciót, mely a kegyhelyek közelében tilos (ld. a Hírhozó kicsit korábbi száma!t).

6. a. A katolikusok ún. **szentelményeket** is ismernek. Ezek közé tartozik elsősorban a személyek, ételek, tárgyak, helyek megáldása, valamint az ördögűzés, amikor az egyház Krisztus nevében kéri, hogy egy személy vagy tárgy védelmet élvezzen a Gonosz erőivel szemben. A szó szoros értelmében vett (ún. nagy) ördögűzést (exorcizmust), vagyis gonosz léleknek emberből való kiűzését csak a püspök különleges engedélyével ellátott pap végezheti. Az ördögűzés „tág értelemben a szentségekhez és a szentelményekhez tartozó imádság, mellyel az Egyház helyeket, tárgyakat szabadítja ki a gonosz lelkek hatása alól (házasztelés); szoros értelemben a megszállottság megszüntetése, a személy kiszabadítása az ördög hatalmából... A magán ördögűzést bárki végezheti szenteltvízzel, kereszttel, imádsággal” (lexikon.katolikus.hu). A katolikus ördögűzést gyakran babonás rituálék is kísérik (pl. Rituale Romanum, keresztelési exorcizmus; ld. hivo.hu/okkult.htm).

6. b. Ide sorolhatók még a népi vallásosság elemei, például a különféle **eréklyékben** való hit. Cseri Kálmán szerint ez onnan ered, hogy az üldözött őskeresztények gyakran a lakott településeken kívül, katakombákban jöttek össze, s oda is temették elhunyt (nagy) szentjeiket, majd az üldözés elmúltával már nem akartak kijárni hozzájuk, inkább a maradványaikat vitték be szent helyeikre. Akkor is kérdéses lehetett e gyakorlat helyessége, idővel viszont egyértelműen káros hagyománnyá vált. Egy 1509-es forrásszöveg szerint a wittenbergi vártemplom (melynek ajtajára Luther később a 95 tételét fűgözte) relikviagyűjteménye összesen 5005 ereklyét említ meg, melyek mindegyikétől száz napos feloldozás várható (Uhlmann, 105. o.). Igaz, hogy a Pál apostol „*testén levő kendőket vagy kötényeket is elvitték a betegekhez, és a betegségek eltávoztak tőlük, a gonosz lelkek pedig kimentek belőlük*” (ApCsel 19,12); s amikor egy halottat belöktek Elizeus próféta sírjába, az „*hozáérve Elizeus teteméhez, életre kelt, és talpra állt*” (2Kir 13,21). Ez azonban az egész Bibliából összesen két eset, melyek csupán egy-egy ritka, rendkívüli, átmeneti időszakban felhívták a figyelmet Isten két nagy emberére, illetve az általuk hirdettet üzenetre (akárcsak az ő idejükben történt sok más csoda). Általában azonban Isten az Ószövetségben tisztaltalannak mondta a halottakat (és maradványaikat), és tiltotta a velük való kapcsolatot: „*aki... halottat, emberi csontot vagy sírt érint, tisztátalan lesz hét napig*” (Szám/4Móz 19,16). Jézus is inkább negatív értelemben beszélt róluk. Egy tanítványhoz így szólott: „*Kövess engem, és hagyd a [lelkileg] halottakra, hogy eltemessék halottaikat*” – inkább azokkal foglalkozva, akik fizikailag élnek (Mt 8,22; vö. 23,27). Ez az ereklyékkel kapcsolatos gyakorlat is csak a babonás hívek kiskorúsgyanú tartását, tárgyaktól és intézményes egyháztól való függéstől erősíti meg.

7. Ezek a dolgok sok mással – pl. a **szentelt víznek/gyertyának/barkának és a szentségeknek, szentképeknek és szobroknak** tulajdonított hatásokkal (valamint az utóbbiak simogatásával és csókolgatásával) – együtt leginkább a **babona és az (anyagil/üzleti) érdekek, a vallásos biznissz** körébe sorolhatók (amire szükség is van, mivel a hívek általában keveset adakoznak [bár sok kicsi sokra megy], és az állami támogatás nélkül nagy bajban lenne az egyház), de a **bálványimádás** súlyos bűnének határát is súrolják, sőt a GYAKORLATBAN gyakran át is lépik. Isten már a tízparancsotban leszögezte (melyből a katolikusok kihagyják ezt a parancsot): „*Ne csinálj magadnak semmiféle istenszobrot azoknak a képmására, amik fenn az égben, lenn a földön, vagy a föld alatt a vízben vannak. Ne imádd és ne tiszteld azokat*” (2Móz 20,4-5). Pál és Jézus/János pedig figyelmeztetett a következményekre: „*Ne tévelyegjétek: sem paráznák, sem bálványimádók, sem házasságtörők, sem bujálkodók, sem fájtalanok, sem tolvajok, sem nyereszkedők, sem részegese, sem rágalmozók, sem harácsolók nem fogják örökölni Isten országát*” (1Kor 6,9-10). „*Kívül maradnak az ebek, a varázslók és a paráznák, a gyilkosok és a bálványimádók, és mindenki, aki szereti és cselekszi a hazugságot!*” (Jel 22,15) Mindez a sok „kegyes, jámbor, vallásos” szokás és gyakorlat a tisztítófűz tanával és a cselekedetek szerepének eltorzításával együtt mindenesetre igen hatékonyan **elvonja a legtöbb katolikus figyelmét a lényegtől**: az üdvösség egyetlen valódi „támogatójától”, a Krisztusba vetett hittől és az abból fakadó és attól elválaszthatatlan engedelmességtől (Istennek tetsző élet/tettek). Ezért erős sok protestáns gyanúja, hogy úgy a katolikus tévtanok, mint az említett csodás dolgok mögött valójában az ördög áll. Annak ellenére így van ez, hogy e szokások feltételezhető háttérben eredetileg dicséretes szándékok húzódnak meg – pl. a „szent[ség]” kiemelése és a profántól való elkülönítése. Sajnos, e téren is inkább a negatív hatást látom erősebbnek: sokan a templomból kijőve hátrahagyják összes kereszténységüket. Jobbnak látszik a protestáns „hagyománynak” az a gyakori fajtája, amely azt hangoztatja, hogyan (nem) szokott tenni bizonyos dolgokat „a hívő ember”.

8. Ugyanezt a „figyelemelterelést” erősítik meg a szentségek, különösen a **gyónás** katolikus gyakorlata, amely (ha egyáltalán élnek vele) igen sokszor sablonos, felszínes, formális „bűnvallást” takar – pl. a bevett „nemi gyönyörre rendetlenül vágytam” vagy „szemérmetlenül játszottam” kifejezések nagyon sokfelét jelenthetnek, a viszonylag „ártatlan” szórakozástól kezdve az önkielégítésen át akár a házasságon kívüli szexig (petting/előjáték stb.). A gyóntató pap nemigen firtatja az ilyen kifejezések jelentését – vagy ha mégis, annál rosszabb, könnyen felferülhet ugyanis a (homo)szexuális vagy akár pedofil érdeklődés gyanúja (amely a közismerten sok botrányos eset miatt sokszor nem is alaptalan). Nem mintha nagy ügyet csinálnának a házasságon kívüli szexből (beleértve akár a házasságtörést is) – mindez megmarad a gyónási titok leple alatt, ami szöges ellentétben áll a Mt 18,15-20-szal. Elvben létezik náluk az egyházból való **kiközösítés**, de ez igen ritkán fordul elő (talán csak nagyon makacs és súlyos tévtanítás esetén), s a kirívó vétkek (pl. pedofil vagy homoszexuális cselekedetek) elkövetőit is gyakran csak áthelyezik, még a (papi) tisztségüktől sem fosztva meg őket. Sajnos, e téren a protestáns népegyházakban sem jobb a helyzet, ld. hivo.hu/fegelem.htm.

9. A gyónást követő papi „**feloldozáshoz**” előírt „**elégítél/engesztelés**” (penitencia) általában néhány Miatyánk/Üdvözlégy Mária elimádkozását jelenti, ami súlyos bűnök esetén meglehetősen szánalmas „vezeklés”. Ez a tisztítófűz tévtanával összefüggő káros gyakorlat eltereli a figyelmet a bűneink Isten előtti súlyáról (ld. hivo.hu/itelet.htm), a sértett féllal történő rendezésről és valódi jóvátételről, valamint arról, hogy az összes bűnünkért Krisztus szerzett engesztelést a kereszten – nekünk ehhez semmit sem kell/lehet hozzátennünk: „*Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz ő: megbocsátja bűneinket, és megtisztít minket minden*

gonoszsgától” (1Jn 1,9). A bűneinket általában elég Istennek megvallanunk (hisz elsősorban őellene vétkezünk), valamint azoknak az embereknek, akik ellen vétettünk, illetve akiket a bűnünk érint (beleértve esetleg azokat is, akik tudomást szereztek róla). Sokszor segíthet, ha megvalljuk bűneinket egy vagy több hívő testvérünknek (is, ld. Jak 5,16).

10. Az előző bekezdésekben említett igeversek alapján egyértelmű, hogy a bűnváláshoz nincs szükség papokra, és ennek nem mond ellent a Jn 20,23 sem, amely „a tanítványoknak” szól (19. v.), és ez a szó nem csupán „a tizenkettőt” jelentette (24. v.), hanem az akkori (több)száz hívőt (ApCsel 1,15; 11,26; 1Kor 15,6) – az evangéliumok kimondottan Jézus tanítványainak nevezik pl. a 12 közé nem tartozó arimátiai Józsefet és Kleopást is (Jn 19,38; Lk 24,13.18). Az Újszövetség egészéből pedig nyilvánvaló, hogy egyáltalán **nincs szükség a katolikus értelemben vett papságra** mint Isten és ember közti közvetítőre (1Tim 2,5). A katolikus papság valójában öszövetségi „csökevényként”, elsősorban anyagi és hatalmi/politikai okokból telepedett rá idővel az újszövetségi egyházra (feltűnő, hogy semmi lényeges elem nem maradt fenn az öszövetségi istentisztelet külső, tárgyi eszközeiből – templom, frigyláda stb.). „Az Isten Lélek, és akik imádják őt, azoknak lélekben és igazságban kell imádniuk” (Jn 4,24) – ez a lényeg; a külsőségeket illetően pedig eligazít az Újszövetség, amely kifejezetten **az összes hívő egyetemes papságát** tanítja: „Ti azonban választott nemzetiség, királyi papság, szent nemzet vagytok, Isten tulajdonba vett népe” (1Pt 2,9; vö. Jel 1,6; 5,10).

11. A megromlott **házasságokat** a mai katolikusoknál már meglehetősen könnyen „érvénytelenítik” (persze jó pénzért), fittyet hányva Urunk parancsára: „*Ezért hagyja el a férfi apját és anyját, ragaszkodik feleségéhez, és lesznek ketten egy testté. Úgyhogy már nem két test, hanem egy. Amit tehát az Isten egybekötött, ember azt el ne válassza*” (Mt 19,5-6). Az „érvénytelenítés” gyakorlatilag bármilyen mondvacsinált ürüggyel megoldható: „Pl. később derül ki, hogy enyhe nyomás, vagy kényszer alatt vállalta valaki a frigyet; ha az esküvő után jön rá az egyik fél, hogy a másik egyáltalán nem gondolta komolyan a monogámiát (de ismerkedés alatt, és házasságban is elég jól megjátszotta a hűséges férjet vagy feleséget); ha házasságkötés előtt az egyik fél elfelejtett valamilyen fontos – mind a két félre tartozó – ténnyt közölni, örökletes betegsége van, nem kíván gyermeket, mert karriert szeretne, és abba nem fér bele a gyermek; ha egyik vagy mindkét fél a megkötés pillanatában lelkiileg „éretlen” volt az életreszóló szövetség vállalására. /A hűtlenség önmagában nem érvénytelenítő akadály!/.” („Béla atya”, plebania.net/tarsalqo/?op=view&id=712; a kérdés és a kommentek is nagyon tanulságosak!) Ki nem tekinthető „lelkileg éretlennek” a házasságkötéskor? Jézus egyébként épp a szexuális hűtlenséget említette a felbonthatatlanság egyetlen kivételéként! (A „parázinaság esetét kivéve”, ami itt pontosabban házasságtörést jelent; Mt 19,9.) Hazánkban évente 1-2 ezer házasságot érvénytelenítenek (index.hu). Az egyház halad a korrál: a semmisségi eljárásban újabban már nincs szükség az eddig előírt másodfokú egyházbíróági ítéletre (origo.hu). Két idézet a Katolikus Lexikonból: „A római pápa különleges, ún. potestas vicaria (krisztushelyettesi) hatalma alapján az érvényes, de nem szentségi házasságot és az el nem halt szentségi házasságot fölbonthatja” (lexikon.katolikus.hu). „Az érvényesen megkötött és elhalt szentségi házasságot »semmiféle emberi hatalom és semmiféle ok nem bonthatja fel, kivéve a halált«” (uo.). A katolikus szabályozás mindenesetre szigorúbb a protestánsokénál, ahol legfeljebb lelkészek válásának szokott némi egyházi következménye lenni (de annak sem feltétlenül; ld. hivo.hu/fegyelem.htm).

12. A katolikusok a **papi nőtlenség (cölibátus)** terén egyértelműen szigorúbb feltételeket támasztanak a bibliainál, hiszen Jézus és Pál nőtlen volt ugyan, de „a többi apostol” nős (beleértve Pétert [arám nevén Kéfást], a katolikusok „első pápáját” is; ld. 1Kor 9,5), s a gyülekezetek vezetőire vonatkozó bibliai feltételek magukban foglalják az „egyeleségű férfi”, a „háza népét jól vezető” és a „gyermekiei hívők” megkötéseket (1Tim 3,2.4.12; Tit 1,6). Megjegyzendő, hogy az Újszövetség felcserélhetően használja a „püspök” és a „presbiter/vén” szavakat, a gyülekezet előjáróinak tiszttségét értve rajtuk (Tit 1,5.7; ApCsel 20,17). A görög katolikusok és a keleti ortodoxok a protestánsokhoz hasonlóan megengedik a papok (lelkészek) nősülését; a katolikusok tilalma melegegya a homoszexuális és heteroszexuális vétségeknek, valamint a papi (szerzetesi) hivatás házasságkötés miatti elhagyásának.

13. Az **áldozás** (eucharisztia, oltáriszentség, a protestáns úrvacsora megfelelője) katolikus gyakorlatában vonzónak találok a hetenkénti vagy még sűrűbb gyakoriságot – valamint azt a Hahnék által idézett hasonlatot, hogy a házassági szövetséget megújító nemi aktust sem teszi feltétlenül szürke rutinná, ha gyakrabban élnek vele a havi vagy pláne negyedévenkénti egy alkalomnál (vö. a református úrvacsora gyakoriságával). Ám sajnos ez csak valóban élő hitű közösség/egyén esetében helytálló (ami a protestáns népegyházakban is meglehetősen ritka, nem is beszélve a katolikus egyháztól); máskülönben a többi szertartáshoz hasonlóan az áldozás is könnyen unalmas, üres formassággá válik (ami gyakran előfordul). S noha elvileg csak „halálos bűn” tudva és akarva elkövetett „súlyos” vétek, amely a belőle való megtérésig kizár a mennyből (elismerem, hogy a katolikusok a protestánsokra jellemző hozzáállástól eltérően szerintem jogosan tesznek különbséget egyes bűnök súlya között). E területeken is eligazít a lexikon: „A tényleges áldozás ex opere operato közvetlenül és biztosan közli a Krisztussal való találkozás kegyelmeit. A lelki áldozás ex opere operantis, tehát a személyes felkészültségnek megfelelően közli ugyanazokat a kegyelmeket” (lexikon.katolikus.hu). Itt tehát megint tetten érhető (különösen a gyakorlatban) a szokásos katolikus probléma (babonaság, formális rituálékba vetett hit, bálványimádás, bznisz, ld. hivo.hu/babona.htm). Valójában az 1Kor 11,27k szerint az áldozás/úrvacsora közvetlenül és biztosan „ex opere operato” csak (akár halálos) ítéletet közvetíthet (amennyiben felkészületlenül élünk vele), nem pedig kegyelmet (lásd Cseri Kálmán 1979.10.28-i prédikációját: hivo.hu/index.html#ih).

14. Hasonlóké mondhatók el a **keresztiségről**. A katolikus tanítástól eltérően az újjászületés valóságos változása/története nem kötődik elválaszthatatlanul és automatikusan a keresztiséghez. Az újjászületés valójában hit által történik, és mind ennek, mind az üdvösségnek az egyedüli feltétele a (valódi) hit (ApCsel 16,31; Jn 3,36; Ef 2,8) – a keresztiség inkább kifejezi azt a

láthatatlan lelki valóságot, és jó esetben nagyjából együtt jár vele. Indoklás: (1) Elég nyilvánvaló, hogy a jobb lator keresztiség nélkül üdvözült (Lk 23,40-43). Ha pedig nem született újjá, akkor hogyan került a mennybe? (2) Az ApCsel 16,31-33-ban maximum néhány óra (egyetlen éjszaka) elég volt ahhoz, hogy egy egész háznép hallja az evangéliumot, és eljusson a hithez, az újjászületéshez és a megkeresztelkedéshez. Hasonló történt az etióp főemberrel (ApCsel 8,26kk) és Koméliusszal (rokonait és legjobb barátait is beleértve, ApCsel 10). (3) Emléim szerint a Biblia sehol sem szól arról, hogy Jézus 12 tanítványa megkeresztelkedett volna (kivéve legfeljebb a János keresztiségét). Jézus koráig senki nem keresztelkedett meg Jézus nevére, mégis sokan üdvözültek (hogy milyen értelemben „születtek újjá”, az persze kérdéses). Azok „többségében”, akik „megkeresztelkedtek Mózesre a felhőben és a tengerben”, „nem leltek kedvét az Isten”, úgyhogy elvesztek a pusztában, a kígyók vagy a pusztító angyal által (1Kor 10,1-12). Arra a kérdésre, hogy a (2) pontban említett „háznép(ek)” legfiatalabb tagja mennyi idős volt, és mennyit értett(ek) meg és hitt(ek) el az evangéliumból, szerintem az a legjobb és legbiztosabb válasz, hogy nem tudjuk. Ha ez igaz, akkor az valószínűleg nem véletlen, és némi rugalmasságot enged meg a keresztiség gyakorlatában, esetleg beleértve a gyermekek (sőt csecsemők?) megkeresztelését is (csakis valóban hívő szülők esetén!). Ám az, hogy milyen valóság játszódik le a megkeresztelkedéskor (és/vagy az előtt és után), meggyőződésem szerint nem a szolgáló személyétől, hitétől, „apostoli utódlásától” függ, hanem a megkeresztelt hitétől. Meg vagyok róla győződve, hogy bár csecsemőkoromban „Péter utóda” (egy katolikus pap) keresztelt meg, ha később meg nem térek, elkárhoztam volna. Kornya Mihály, a híres baptista üttörő misszionárius pedig megjegyezte, hogy az általa bemeitett mintegy 13.000 ember között sok „ördög”, azaz visszaeső is volt (ld. hivo.hu/irodalom.htm). A gyermek- vagy **csecsemőkeresztiség** persze a **protestánsoknál** is hasonló gondokat okoz: a templomok névleges (ál)keresztényekkel vannak tömve, akikkel a valódi hívők nem lehetnek (igazi) közösségben (2Kor 6,14-18; 1Kor 5,11). Ezeket az igehelyeken a „felemás iga” elsősorban a hívő és hitetlen összehasodásának tilalmára vonatkozik (vö. 1Kor 7,39), „az ilyenekkel még együtt se egyetek” kifejezés pedig feltehetően az úrvacsorára. Mindkét parancs (különösen az utóbbi) lelkiismeretes teljesítése igen komoly akadályokba ütközik az összes népegyházban. Magam mindenkit a megtérést követő bemeitkezésre biztatnék, függetlenül attól, hogy korábban megkeresztelték-e (bár tiszteletben tartom a gyermekkorukban megkeresztelt emberek ettől esetleg eltérő álláspontját). Saját tapasztalatom, hogy ez komoly belső erőt ad, és jelentősen hozzájárul a lelki növekedésünkhöz.

15.a. A „**szentmise**” (katolikus istentisztelet) középpontjában a „**szentáldozás**” áll, melyben Krisztus (valóságos!) **testét és vérét** ismét bemutatják (illetve „megjelenítik”) Istennek mint bűnért való **engesztelő áldozatot** (szerintük ez a „szentmiseáldozat” egyenértékű, illetve azonos Krisztus keresztahalálával, ld. Uhlmann, 28. o. és lexikon.katolikus.hu). Ezt a Biblia szerint teljesen fölöslegesen, sőt Krisztus áldozatát lebecsülő (gyalázó, áruba bocsátó) és az ő előjogait bitorló módon teszik, hiszen „*Ő ellenben, miután egyetlen áldozatot mutatott be a bűnökért, örökre az Isten jobbjára ült... Mert egyetlen áldozattal örökre tökéletessé tette a megszentelteket*” (Zsid 10,12.14; vö. 8-18. v.; 9,12-14.25-28). A Zsidókhoz írt levél 9-10. fejezete végig arról szól, hogy miután Krisztus „a tulajdon vérével ment be egyszer s mindenkorra a szentélybe, és örök váltságot szerzett” (9,12), nem az a feladatunk, hogy öszövetségi módra tovább ismétlegessük a bűnökre csupán emlékeztető áldozatokat, hanem az, hogy Krisztus áldozatában bízva az Ő színe elé „járuljunk... igaz szívvel és teljes hittel, mint akiknek a szíve megtisztult a gonosz lelkiismerettől” (10,22). Hisz sem a „miseáldozat”, sem maga a „szentáldozás” nem tesz hozzá semmit Krisztus áldozatához, és nem segít a bűneink rendezésében (a katolikusok persze nem mondják ezt ki, csak sugallják, a jámbor hívek pedig hiszik) – épp ellenkezőleg: ítéletet eszünk (és iszunk), ha már ELŐTTE nem rendeztük a bűneinket (1Kor 11,27-34), és akkor is, ha mindez szánkunkra csupán üres ceremónia és mentség a bűnre, illetve annak folytatására: „*Mert ha szándékosan vétkezünk az igazság teljes megismerése után, nincs többé bűneinkért való áldozat, hanem az ítéletnek valami félelmes városa, amikor tűz lángja fogja megemészteni az ellenszegülőket...*” (Zsid 10,26kk; bővebben az egész témakörrel ld. hivo.hu/zsidok.htm). Ha az átlag katolikus megkérdeznénk, miért jár misére (azon túl, hogy kötelező), alighanem elég ködös válaszokat kapnánk. Őszintén a szívébe nézve ilyesfélét mondhatna: tetszik a sok misztikus dolog, amit a furcsa, díszes ruhákba öltözött papok csinálnak (ha nem is nagyon érti, miért, de ők biztos tudják), s mindez megnyugtató és azzal a tudattal tölti el, hogy a bűnei rendeződnek. Sokáig nem is volt cél, hogy a hívek értsék, mi történik a misén, hiszen az latinul folyt – magam is nemegyszer részt vettem latin miséken gyerekkoromban, sőt ministránsként az előírt latin szöveget olvasva válaszoltam is a pap szavaira anélkül, hogy tudtam volna latinul (ez a „nyelveken szólás” középkori világozata). A katolikus egyház tehát „visszacsempszte” az öszövetségi áldozati rendszert, hogy továbbra is szükség legyen egy papi rendre, és az egyház jól megéljen mindebből. A megszabott árú keresztelési, esketési, temetési szertartásokkal és gyászmisékkal együtt mindez alighanem kimeríti a szimónia/simónia fogalmát („lelki dolgokkal, egyházi tisztségekkel v. javakkal való kereskedés, nyereszkedés; ezek áruba bocsátása”, Bakos: ISZKSZ; vö. ApCsel 8,9-23). Ha pl. a szülők nem tudják kifejezni a gyermekük megkeresztelésének árát, akkor nyugodtan kérhozzon el az a gyermek (hisz a katolikus tanítás szerint ettől függhet az üdvössége)? Az Újszövetség értelmében az adakozás és a vendégszeretet önkéntes akkor is, ha az evangélium hirdetői élhetnek az evangéliumból (1Kor 9,14; vö. Gal 6,6).

15.b. Az a tan, hogy a **kenyér és bor** a **miseáldozat keretében Krisztus testvé és vérévé változik át**, fokozatosan alakult ki a századok során. Tertullianus még Krisztus testének jelképeként (figura) említi a kenyeret, Augustinus (Szent Ágoston) pedig élelslátón kijelenti: „Az Úrnak nem okozott nehézséget, hogy azt mondja: »Ez az én testem« – amikor testének és vérének jeleit tanítványainak adta” (Uhlmann, 34. o., további történelmi példákkal is alátámasztja a jelentős tanfeljódést). A szentmise (melynek látogatása minden vasárnap kötelező) a GYAKORLATBAN sokaknál a rendszeres **bálványimádás** alkalmá (lehet), mivel ott pusztá eszközöket, tárgyakat és szertartásokat részesítenek megkülönböztetett tiszteletben, olyan isteni kegyelmet és erőt tulajdonítva nekik, amellyel nyilvánvalóan nem rendelkeznek, és amelyet Isten nemcsak hogy nem ad meg, hanem ennek

feltételezését is elítéli. Ő bálványimádásnak tekinti az egyébként általa elrendelt eszközök túlzott tiszteletét (pl. rézkigyó, ld. 2Kor 17,4), sőt a kapzsiságot vagy nyereszkeskedést, a pénz szerelmét is, amely „minden rossznak gyökere” (Kol 3,5; Ef 5,5; 1Tim 6,10). S felhívja figyelmünket a bálványimádás kiemelt súlyára: „*amit a pogányok áldoznak* [a bálványoknak], *azt ördögöknek áldozzák és nem Istennek: azt pedig nem szeretném, ha ti az ördögökkel lennétek közösségben*” (1Kor 10,20). Rendkívül figyelemreméltó, hogy Pál ezt az úrvacsorával összefüggésben mondja (1Kor 10,14-11,34) – amely vacsora persze ettől még nem lesz „áldozat”, de Krisztus áldozatára „emlékeztet” (Ő sem azt mondta, hogy áldozatokat mutassunk be, hanem hogy az Ő „emlékeztére” együk a kenyeret és igyuk a bort, ld. 1Kor 11,24-26, vö. Lk 22,19).

16. Gyenge védekezés a hivatalos tanokban leírt elméletekkel takarózni. **Isten nem a teológiakönyveket nézi** (bár azokban is van elég baj, amint utaltam rá), **hanem az emberi szíveket!** S a másokat bűnbe vivőkről kijelenti: „*Aki pedig megbotránkoztat egyet e kicsinyek közül, akik hisznek bennem, jobb annak, ha malomkövet kötnek a nyakába, és a tenger mélyébe vetik*” (Mt 18,6). A katolikus gyakorlat súlyosan igeellenes torzulásai nagyrészt a rossz tanításnak és egyházszervezetnek, más szóval a hibás katolikus rendszernek köszönhető. Mindez magyarázható – akár a Biblia alapján is –, de meggyőződésem, hogy Isten előtt nem védhető, és ez könnyen belátható, ha az ember kész összevetni a katolikus tanítást a Szentírással, és KÉSZ CSELEKEDNI ISTEN AKARATÁT! Ami rossz egy adott egyházban, azt nem védeni vagy elhallgatni kell, hanem szóvá tenni és javítani. A gyávák nem Isten országába, hanem az örök tűz tavába kerülnek (Jel 21,8)! Ha a katolikusok pápásdit akarnak játszani, ám tegyék – de akkor vegyék komolyan ezt a játékot! Ha a pápájuk csakugyan Krisztus földi helytartója, akkor hogy mernek nem engedelmeskedni neki? Persze fölvetődik a kérdés, vajon hogyan engedheti meg neki Krisztus, hogy ennyire félrevezesse az egyházat és a világot? Hogyan élhet ilyen fényűzően, ha Krisztust követi, akinek nem volt hova lehajtania fejét? (Mt 8,20; vö. 23,53kk) Mi pedig, szabad protestánsok, akik Isten Igéjének legfőbb tekintélyét valljuk, hogy merünk nem engedelmeskedni ennek az Igének? Lásd még „A kereszténység tegnap és ma – A keresztény felekezetek és más vallások kialakulása, összehasonlítása és kritikája” c. írást (hivo.hu/ktma.htm).

IV. Pozitívabb záró megjegyzések

1. Természetesen a **római katolikus egyházban is lehet jót találni** (nem is keveset), ahogy arra már a bevezetésben céloztam. A katolikus rendszeresség és fegyelem segíthet a lelki növekedésben, ha élő hittel párosul megfelelő, biblikusan működő kis közösségekben. Sajnos, személyesen nem találkoztam ilyenekkel, de tudom, hogy léteznek (ld. bázisközösségek mozgalma), ld. pl. David Boschnak a bevezetésben említett könyvét, melyből számos más pozitívum (pl. a szerzetesmozgalom és a misszióra gyakorolt hatása) mellett az is kiderül, hogy a jelen írásom sok szempontból a II. vatikáni zsinat előtti helyzetet tükrözi (bár sokszor maga a katolikus egyház is, hisz elég lassan változik). A katolikusok nagyobb (általában túl nagy) hangsúlyt fektetnek a jó cselekedetekre, mint a protestánsok (akik gyakran túl kevés jelentőséget tulajdonítanak nekik), komolyabban veszik a gyakorlati szentséget. Talán a jó oldalra sorolhatók még a következők is. A Vatikán és az általa nemrég államként elismert Palesztina közötti megállapodásra, „amely egyebek között a keresztények jogait védelmező előírásokat tartalmaz, a Vatikán úgy tekint, mint amely példaként szolgálhat az arab és muzulmán országok keresztény kisebbségükhöz való viszonyának rendezésére” (ld. [itt](http://hivo.hu)).

2. Mindez ahhoz a még fontosabb és általánosabb kérdéshez is kapcsolódik, hogy keresztény emberként mennyire vagyunk hűek az elveinkhez, keresztény meggyőződésünkhöz, s így **életünkkel mennyire tesszük hitelessé/hiteltelessé a biznyságtételünket**. Mit tükröz az idő- és pénzbeosztásunk? Ha Krisztus annyi mindent kész volt otthagyni és vállalni értünk, nyomorult bűnösökért, vajon mi készek vagyunk-e érte áldozatot hozni és lemondani a kezünkben szorongatott becses kacatokról, életünk lilmomairól? Ugyancsak az említett novemberi rádióműsorban hangzott el, hogy a mai trendek alapján 50/100 év múlva muszlim többség lesz Nyugat-Európában/Magyarországon. Ráadásul a globális klímaváltozás és egyebek miatt idővel további milliós (milliárdos?) migránsáradat várható. A mohamedánok többsége általában az általuk elég komolyan vett vallási törvényeik (saria) alapján dönt, az erkölcsi elvek nemigen épülnek be gondolkodásukba. Ezzel szemben a mai nyugati keresztények zöme nem veszi túl komolyan a vallási meggyőződését, így a kereszténység itt nemsokára könnyen asszimilálódhat, s kiszorulhat egyre inkább iszlamizálódó világunkból – nem utolsósorban a langyos katolikusoknak és protestánsoknak köszönhetően. Azt a bűnünket sem árt megvallanunk, hogy (keresztényként) nem vettük komolyan a bolygónkról való gondoskodás feladatát: az 1Móz 1-ből inkább az uralkodás parancsát hallottuk ki, mint a föld őrzését és művelését. Egyebek között az általunk eléggé figyelmen kívül hagyott globális klímaváltozás is indokolja a takarékosabb, szerényebb életvitelt. A világ, sőt az egyes országok is túl nagy rendszerek ahhoz, hogy felülről, politikai eszközökkel megváltoztathatók legyenek egyik napról a másikra. A **változásnak alulról**, az egyéni megújulás szintjéről kell jönnie, bár minden szinten meg kell tennünk, ami tőlünk telik. Ennek a katolikusoknál is vannak biztató jelei mind a tanítás, mind a megújuló közösségek terén, ld. „A kegyelem és igazság »ismeretlen« evangéliuma – Isten válasza az ember alapvető kérdéseire” (hivo.hu/isnev.htm), és ld. még „Határaink: a felelősségteljes, érett és fegyelmezett szeretet elsajátítása – Az egyéni és közösségi konfliktusok és problémák biblikus megoldásának kulcsa” (hivo.hu/hatarok.htm). Az iszlám valódi jellegét és veszélyes terjedését illetően lásd a hivo.hu/ktma.htm írás VI.B.5. pontját.

3. Bár szerintem a katolikusok torzulásai vállalhatatlanok, és legalábbis szót kéne emelni ellenük (ami persze a katolikus tanok szerint a kiközösítést és az üdvözülés lehetőségének elvesztését vonná maga után), a fentiek alapján elvben lehetségesnek tartom, hogy Isten valakit (akár egy komoly protestáns hívőt) a római katolikus egyházba vezessen (elsősorban a többi katolikus segítése végett). De általában valószínűbbnek látom, hogy az illető téved, és csupán érzelmi, lélektani vagy egyéb okokból „győzi meg magát” a katolikus tanítás „igazságáról” – ami alapvetően tévedés, és mint minden ilyen mögött, a nagy

megtévesztő, az ördög áll (Jn 8,44; vö. 2Kór 18,22). Mi, emberek pedig az **önáltatás mesterei** vagyunk, különösen amikor elvakítanak minket a bűneink. A **protestálás** a reformáció idején még nemcsak tiltakozást jelentett, hanem valamely igazság erőteljes tanúsítását/hirdetését is. Luther az akkor még elég egységes egyházban akart maradni, s az abban létező visszasságokra, hibákra, bűnökre mutatott rá. Bár őt és követőit üldözték (kis híján megégették, akárcsak az inkvizítorok egyes áldozataikat, pl. akiket boszorkányoknak kiáltottak ki – a katolikusok napjainkban is börtönbe zárnak evangéliumi keresztényeket azért, mert nem hajlandók katolikus hitre térni, ld. [itt](http://hivo.hu)) –, azóta a katolikus egyházban is folyik a (meglehetősen lassú) reformáció, pl. a II. Vatikáni Zsinat óta latin helyett már nemzeti nyelveken miséznek, és a híveket a Biblia egyéni olvasására is ösztönzik. Lásd még Cseri Kálmán 1979.10.31-i prédikációját a reformációról (hivo.hu/index.html#ih).

4. Az ökumenikus mozgalom egy **egységes keresztény világegyház** irányába mutat, ami a II. vatikáni zsinat egyik nyíltan hangzottatott célja volt. Bár nem ismerem közelről a helyzetet, könnyen elképzelhetőnek tartom, hogy a magyarországi katolikus egyház azért nem csatlakozott hivatalosan tagegyházként (csupán együttműködő egyházként) a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsához (MEÖT, ld. meot.hu), mert a protestánsok nem adnak neki e szervezetben vezető szerepet – amire egyébként legalább a II. Vatikáni Zsinat óta kimondottan törekszik (akárcsak a magukat szintén az igazság egyedüli letéteményeseinek tartó szekták), ld. evrefberegujfalu.wordpress.com/2015/10/30/szalai-szilard-a-katolicizmus-kritikaja (Karol Wojtyła az azóta szentté avatott II. János Pál pápa). A katolikusok 1999-ben Augsburgban jelentős lépést tettek efelé az evangélikus egyházzal a megigazulásról kiadott Közös Nyilatkozat formájában (ld. hivo.hu/ktma.htm, I.B.5.). Valóban fontos és jobb lenne a keresztények egysége, de nem egy rossz egyházban. Ahogy Francis Schaeffer látja *Ismeretőjelük a szeretet* c. könyvecskéjében (Harmat – Kia, 2016), a keresztények egymás iránti szeretete és egysége fontos része a világ előtti biznyságtételünknek (Jn 13,34k; 17,21k), de nem megalkuvó szervezeti egységre kell törekednünk, hanem az igazság állhatatos, viták árán is való kimondására és az egymás iránti szeretetünknek a tartós nézeteltérések ellenére is történő kifejezésére. Tartok tőle, hogy írásaimban ez nem sikerült úgy, ahogy szeretném – bocsánatot kérek mindazoktól, akik bántónak érzik őket. A Jelenések 17-18-beli Babilon talán csakugyan egyfajta gazdasági (és politikai) hatalom az utolsó időkben, amint Pálhegyi Ferenc gondolja (ld. [itt](http://hivo.hu)), de alighanem összefonódik a vallási hatalommal is – ld. az *Egyházfegyelem a reformátoroknál, a protestáns hitvallási iratokban, a mai gyakorlatban és a Bibliában – Bibliai értelemben egyháznak/gyülekezetnek nevezhetők-e pl. a református, evangélikus, Golgota gyülekezetek?* c. írás V.2-3. pontját (hivo.hu/fegeyelem.htm), Szabados Ádám *Liberális protestáns vagy római katolikus?* c. cikkét, amely rávilágít a katolikus egyház néhány további pozitívumára (divinity.szabadosadam.hu/?p=679), valamint *A keresztény tökéletesség útja és az igazi pap/ság/ a Zsidókhoz írt levél szerint* c. írást (hivo.hu/zsidok.htm).

Hargitai Róbert (www.hivo.hu), 2015.12.–(2022.08.)

Változtatás nélkül szabadon másolható.

Minden emberi nézet (rendszer) tartalmaz hibákat – az enyém is. Az itt kifejtett nézeteim csupán szerény véleményemet tükrözik (és azt sem feltétlenül naprakészen), kéretik saját felelősségre olvasni!